

دانشگاه‌های ایرانی فقط در ۹ رشته از ۵۲ رشته رتبه‌بندی موضوعی شانگهای جایگاه دو رقمی کسب کردند

وضعیت علمی ایران به روایت GRAS 2025

دکتر نجر در اختتامیه پنجمین دوره رویداد کرسی‌های آزاداندیشی دانشگاه آزاد مطرح کرد

آزاداندیشی؛ نجات‌دهنده دانشگاه از سکون

ارزیابی داوران پنجمین دوره کرسی‌های آزاداندیشی از روند رقابت‌ها

دانشجویان از تجربه حضور در کرسی‌های آزاداندیشی می‌گویند

دانشگاه‌های ایرانی فقط در ۹ رشته از ۵۲ رشته رتبه‌بندی موضوعی شانگهای جایگاه دو رقمی کسب کردند

وضعیت علمی ایران به روایت GRAS 2025

ابوالفضل مفاهزی
دبیر گروه دانشگاه

«شانگهای» این هفته نهمین دوره رتبه‌بندی جهانی موضوعات دانشگاهی (GRAS) را منتشر کرد که به‌عنوان یکی از جامع‌ترین و عینی‌ترین ارزیابی‌های دانشگاه‌ها بر اساس رشته‌های علمی شناخته می‌شود. این رتبه‌بندی از سال ۲۰۱۷ تاکنون به‌صورت متوالی منتشر شده و عملکرد دانشگاه‌ها را صرفاً بر اساس عملکرد علمی و برحسب موضوعات بررسی می‌کند. نسخه ۲۰۲۵ رتبه‌بندی ۵۷ موضوع را در حوزه‌های علوم طبیعی، مهندسی، علوم زیستی، علوم پزشکی و علوم اجتماعی پوشش می‌دهد. در رشته یا موضوع هوش مصنوعی و علوم مهندسی رباتیک به رتبه‌بندی امسال اضافه شده است. حدود ۲ هزار دانشگاه از ۹۲ کشور و منطقه در نسخه ۲۰۲۵ GRAS شرکت دارند.

شانگهای چگونه موضوعات را رتبه‌بندی می‌کند؟
رتبه‌بندی موضوعی شانگهای ۲۰۲۵ دانشگاه‌هایی را بررسی کرده است که در دوره ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۴ تعداد مشخصی از مقالات را منتشر کرده‌اند؛ البته این حد آستانه انتشار برای موضوعات مختلف متفاوت تعیین شده است. داده‌های مربوط به مقالات از Web of Science و Incites جمع‌آوری شده‌اند. بررسی شانگهای منحصر به مقالات نیست، به‌طور کلی این رتبه‌بندی موضوعی با پنج معیار عملکرد علمی دانشگاه‌ها را ارزیابی کرده است: اعضای هیئت علمی سطح جهانی، خروجی علمی سطح جهانی، پژوهش با کیفیت بالا، تأثیر پژوهش، و همکاری بین‌المللی. هر کدام از این معیارها هم شاخص‌های بررسی خاص خود را دارند؛ در معیار اعضای هیئت علمی در کلاس جهانی شامل چهار شاخص می‌شود: برندگان جایزه علمی بین‌المللی و Laureate)، پژوهشگران پر استناد (HCR)، سردبیران ارشد مجلات علمی بین‌المللی (Editor) و نقش‌های رهبری در سازمان‌های علمی بین‌المللی. (Leadership) معیار دوم که برون‌دادهای دانشگاه در کلاس جهانی را بررسی می‌کند، مقالات در مجلات برتر (TJ) و جایزه‌های شانگهای بین‌المللی (Award) را مدنظر قرار می‌دهد. مقالات Q1 در معیار پژوهش با کیفیت بالا مورد ارزیابی قرار می‌گیرند و در تأثیر استنادی نیز شامل شده‌اند. هم‌شاخص سنجش تأثیر پژوهشی دانشگاه‌هاست. میزان مقالات دارای همکاری بین‌المللی نیز برای ارزیابی معیار همکاری بین‌المللی بررسی شده است.

برای هر شاخص، امتیاز مؤسسه‌ها به‌صورت درصدی از امتیاز بالاترین مؤسسه محاسبه می‌شود. سپس رتبه دوم آن درصد در وزن تخصیص یافته ضرب می‌شود. امتیاز نهایی از مجموع امتیاز هر شاخص به‌دست می‌آید و دانشگاه‌ها بر اساس ترتیب نزولی رتبه‌بندی می‌شوند. در رتبه‌بندی ۲۰۲۵، فهرست مجلات برتر، جایزه علمی بین‌المللی و سازمان‌های کلیدی از طریق نظرسنجی برتری علمی (AES) که توسط شانگهای اجرا شده، تعیین شده است. تا ژوئن ۲۰۲۵، تعداد یک هزار و ۶۱۳ استاد از ۱۰۰ دانشگاه برتر در ۲۱ کشور و منطقه در این نظرسنجی شرکت کرده‌اند. نتایج این نظرسنجی شامل ۴۶ جایزه علمی برتر، ۳۳

سازمان بین‌المللی کلیدی، ۱۷۵ مجله برتر و ۲۶ کنفرانس برتر است.

کدام دانشگاه‌ها

رهبانان موضوعات علمی هستند؟

در یک بررسی کلی، دانشگاه‌های آمریکا همچنان پیشواز رتبه‌بندی موضوعی شانگهای هستند و در ۲۷ موضوع رتبه اول را به خود اختصاص داده‌اند، در حالی که دانشگاه‌های چین با ۲۱ موضوع در جایگاه دوم قرار گرفته‌اند. دانشگاه‌ها وارد درخشان‌ترین عملکرد را در دوره ۱۱ موضوع رتبه نخست را کسب کرده است؛ ۵ موضوع در حوزه علوم اجتماعی، ۳ موضوع در حوزه علوم پزشکی، ۲ موضوع در حوزه علوم زیستی و ۱ موضوع در حوزه مهندسی. دانشگاه تسینگ‌هاوا از چین در ۷ موضوع پیش‌ساز MIT در ۴ موضوع رتبه اول را کسب کرده است. دانشگاه استفورد و دانشگاه پلی‌تکنیک هنگ‌کنگ هر کدام در ۳ موضوع رتبه نخست را کسب کرده‌اند و دانشگاه شانگهای جیاو‌توگ و دانشگاه شیاگاو نیز هر یک در ۲ موضوع در رتبه اول قرار گرفته‌اند. از نظر تعداد موضوعاتی که هر دانشگاه موفق به حضور در آن شده و جایگاهی برای خود دست و پا کرده هم دانشگاه‌های چین با ۵۵ موضوع در رتبه نخست و دانشگاه استنفورد و دانشگاه ملی سنگاپور هر کدام با ۵۳ موضوع در رتبه‌های بعدی قرار دارند. شمارش تعداد کل حضور دانشگاه‌ها در همه موضوعات، دانشگاه‌های آمریکا ۴ هزار و ۲۸۱ بار در فهرست‌ها ظاهر شده‌اند، پس از آن دانشگاه‌های چین با ۳ هزار و ۷۴۷ و دانشگاه‌های انگلیس با ۱ هزار و ۵۶۷ جایگاه کسب‌شده در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

حضور ۳۳ دانشگاه ایرانی در ۳۵ موضوع

بررسی‌های «فرهنگستان» نشان می‌دهد که ۳۳ دانشگاه ایرانی امسال در این رتبه‌بندی حضور دارند که این تعداد با سال گذشته نشان‌دهنده افزایش ۴ دانشگاه محسوب می‌شود. تعداد حضور دانشگاه‌های ایرانی در موضوعات رشد محسوس داشته و از ۱۲۰ رشته محل سال گذشته به ۱۴۲ مورد افزایش پیدا کرده است. حدود ۲۰ درصد از این رشته‌محل‌ها به دانشگاه تهران اختصاص دارد که توانسته در ۲۷ رشته با موضوع جایگاهی کسب کند. بعد از آن هم دانشگاه صنعتی شریف با حضور در ۱۱ رشته دومین دانشگاه ایرانی از حیث به حساب می‌آید. دانشگاه‌ها در رتبه‌بندی مهندسی ایران، مهندسی معدن دانشگاه صنعتی قرار می‌گیرند. بیشترین حضور ایرانی در حوزه مهندسی با ۹۱ جایگاه و پس از آن علوم پزشکی با ۲۹ مورد بوده است. بهترین جایگاه نیز در بین ۱۴۲ رشته محل شانگهای موضوعی ۲۰۲۵ مربوط به «منابع آب» دانشگاه تهران است. در حالی که ایران سال گذشته تجربه قرار گرفتن در رده بیستم علوم و مهندسی نساجی با دانشگاه امیرکبیر و مهندسی عمران دانشگاه علم و صنعت را داشت. داروسازی و علوم دارویی دانشگاه علوم پزشکی تهران، مهندسی معدن دانشگاه صنعتی امیرکبیر و مهندسی عمران دانشگاه علم و صنعت در رده ۵۱ تا ۷۵ جایگاه بهتری نسبت به بقیه کسب کردند. با احتساب ۵ جایگاه ۷۶ تا ۱۰۰، مجموعاً دانشگاه‌های ایران در ۹ رشته محل‌ها جایگاه دو رقمی را از آن خود کردند و از این حیث تغییر خاصی نسبت به سال قبل نداشتیم.

جایگاه دانشگاه‌های ایران در رتبه‌بندی جهانی موضوعات دانشگاهی (GRAS2025)									
علوم مهندسی (۲۰ رشته از ۲۵ رشته رتبه‌بندی)				حوزه علوم طبیعی (۳ رشته از ۸ رشته رتبه‌بندی)					
زیست‌شناسی انسانی	دانشگاه علوم پزشکی تهران	۱۵۱-۲۰۰		دانشگاه تهران	۲۰۱-۳۰۰		ریاضیات	دانشگاه شهید مدنی آذربایجان	۲۰۱-۴۰۰
	دانشگاه علوم پزشکی شیراز	۳۰۱-۴۰۰		دانشگاه علم و صنعت	۳۰۱-۴۰۰		علوم زمین	دانشگاه فردوسی مشهد	۳۰۱-۴۰۰
	دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان	۱۰۱-۱۵۰		دانشگاه صنعتی شریف	۳۰۱-۴۰۰		علوم جوی	دانشگاه تهران	۳۰۱-۴۰۰
	دانشگاه تهران	۱۰۱-۱۵۰		دانشگاه تبریز	۳۰۱-۴۰۰				
علوم کشاورزی	دانشگاه فردوسی مشهد	۳۰۱-۴۰۰		دانشگاه صنعتی امیرکبیر	۴۰۱-۵۰۰				
	دانشگاه تربیت مدرس	۳۰۱-۴۰۰		دانشگاه تهران	۴۰۱-۵۰۰				
	دانشگاه ارومیه	۳۰۱-۴۰۰		دانشگاه اصفهان	۴۰۱-۵۰۰				
	دانشگاه شیراز	۴۰۱-۵۰۰		دانشگاه صنعتی شریف	۴۰۱-۵۰۰				
علوم دامپزشکی	دانشگاه تبریز	۴۰۱-۵۰۰		دانشگاه تهران	۴۰۱-۵۰۰				
	دانشگاه شیراز	۱۰۱-۱۵۰		دانشگاه تبریز	۲۰۱-۳۰۰				
	دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان	۲۰۱-۳۰۰		دانشگاه تهران	۲۰۱-۳۰۰				
	دانشگاه تهران	۲۰۱-۳۰۰		دانشگاه تربیت مدرس	۳۰۱-۴۰۰				
حوزه علوم پزشکی (۶ رشته از ۶ رشته رتبه‌بندی)									
پزشکی بالینی	دانشگاه علوم پزشکی ایران	۲۰۱-۳۰۰		دانشگاه تهران	۲۰۱-۳۰۰		مهندسی برق و الکترونیک	دانشگاه شیراز	۲۰۱-۳۰۰
	دانشگاه علوم پزشکی تهران	۳۰۱-۴۰۰		دانشگاه صنعتی شریف	۳۰۱-۴۰۰			دانشگاه تهران	۲۰۱-۳۰۰
	دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	۳۰۱-۴۰۰		دانشگاه علوم پزشکی تهران	۴۰۱-۵۰۰			دانشگاه تهران	۲۰۱-۳۰۰
	دانشگاه علوم پزشکی بیرجند	۴۰۱-۵۰۰		دانشگاه تهران	۵۰-۵۰			دانشگاه تهران	۳۰۱-۴۰۰
بهداشت عمومی	دانشگاه علوم پزشکی گیلان	۴۰۱-۵۰۰		دانشگاه تربیت مدرس	۱۰۱-۱۵۰		بیوتکنولوژی	دانشگاه علوم پزشکی تبریز	۳۰۱-۴۰۰
	دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه	۴۰۱-۵۰۰		دانشگاه تبریز	۱۰۱-۱۵۰			دانشگاه تهران	۳۰۱-۴۰۰
	دانشگاه علوم پزشکی مازندران	۴۰۱-۵۰۰		دانشگاه فردوسی مشهد	۲۰۱-۳۰۰		اتوماسیون و کنترل	دانشگاه تهران	۱۵۱-۲۰۰
	دانشگاه علوم پزشکی تبریز	۴۰۱-۵۰۰		دانشگاه علم و صنعت	۲۰۱-۳۰۰			دانشگاه صنعتی شریف	۲۰۱-۳۰۰
دندانپزشکی و علوم دهانی	دانشگاه علوم پزشکی تهران	۱۰۱-۱۵۰		دانشگاه شهید چمران اهواز	۲۰۱-۳۰۰		مهندسی مخابرات	دانشگاه صنعتی امیرکبیر	۳۰۱-۴۰۰
	دانشگاه علوم پزشکی کرمان	۲۰۱-۳۰۰		دانشگاه صنعتی شریف	۲۰۱-۳۰۰			دانشگاه تربیت مدرس	۳۰۱-۴۰۰
	دانشگاه علوم پزشکی ایران	۳۰۱-۴۰۰		دانشگاه شیراز	۲۰۱-۳۰۰			دانشگاه تهران	۳۰۱-۴۰۰
	دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه	۳۰۱-۴۰۰		دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان	۷۶-۱۰۰			دانشگاه صنعتی شریف	۱۰۱-۱۵۰
پرستاری	دانشگاه علوم پزشکی بهشتی	۳۰۱-۴۰۰		دانشگاه علوم پزشکی تبریز	۱۰۱-۱۵۰			دانشگاه علم و صنعت	۱۰۱-۱۵۰
	دانشگاه علوم پزشکی شیراز	۳۰۱-۴۰۰		دانشگاه علوم پزشکی تهران	۱۰۱-۱۵۰			دانشگاه تهران	۱۰۱-۱۵۰
	دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	۴۰۱-۵۰۰		دانشگاه علوم پزشکی بهشتی	۱۵۱-۲۰۰			دانشگاه شیراز	۱۵۱-۲۰۰
	دانشگاه علوم پزشکی مشهد	۴۰۱-۵۰۰		دانشگاه تبریز	۱۵۱-۲۰۰			دانشگاه صنعتی امیرکبیر	۲۰۱-۳۰۰
داروسازی و علوم دارویی	دانشگاه علوم پزشکی تبریز	۴۰۱-۵۰۰		دانشگاه تهران	۱۵۱-۲۰۰		علوم و فناوری غذایی	دانشگاه علم و صنعت	۲۰۱-۳۰۰
	دانشگاه علوم پزشکی تهران	۱۵۱-۲۰۰		دانشگاه ارومیه	۱۵۱-۲۰۰			دانشگاه صنعتی اصفهان	۲۰۱-۳۰۰
	دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی	۲۰۱-۳۰۰		دانشگاه فردوسی مشهد	۲۰۱-۳۰۰			دانشگاه تهران	۲۰۱-۳۰۰
	دانشگاه علوم پزشکی شیراز	۲۰۱-۳۰۰		دانشگاه شیراز	۲۰۱-۳۰۰			دانشگاه صنعتی شریف	۳۰۱-۴۰۰
فناوری پزشکی	دانشگاه علوم پزشکی تهران	۲۰۱-۳۰۰		دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	۳۰۱-۴۰۰			دانشگاه علم و صنعت	۵۱-۷۵
	دانشگاه علوم پزشکی تهران	۲۰۱-۳۰۰		دانشگاه صنعتی اصفهان	۳۰۱-۴۰۰		مهندسی دریایی-فینانس	دانشگاه تهران	۷۶-۱۰۰
	دانشگاه علوم پزشکی تهران	۵۱-۷۵		دانشگاه علوم پزشکی شیراز	۳۰۱-۴۰۰		سنجش از راه دور	دانشگاه صنعتی شریف	۱۰۱-۱۵۰
	دانشگاه علوم پزشکی تهران	۵۱-۷۵		دانشگاه تهران	۳۰۱-۴۰۰		مهندسی معدن	دانشگاه شیراز	۱۵۱-۲۰۰
حوزه علوم اجتماعی (۳ رشته از ۱۴ رشته رتبه‌بندی)									
آموزش	دانشگاه علوم پزشکی تهران	۴۰۱-۵۰۰		دانشگاه تهران	۷۶-۱۰۰			دانشگاه علم و صنعت	۱۵۱-۲۰۰
	دانشگاه تهران	۴۰۱-۵۰۰		دانشگاه صنعتی امیرکبیر	۷۶-۱۰۰			دانشگاه صنعتی اصفهان	۲۰۱-۳۰۰
	دانشگاه تهران	۳۰۱-۴۰۰		دانشگاه تهران	۷۶-۱۰۰			دانشگاه صنعتی شریف	۲۰۱-۳۰۰
	دانشگاه تهران	۳۰۱-۴۰۰		دانشگاه تربیت مدرس	۷۶-۱۰۰			دانشگاه تهران	۲۰۱-۳۰۰
مدیریت بازرگانی	دانشگاه تهران	۳۰۱-۴۰۰		دانشگاه تهران	۷۶-۱۰۰			دانشگاه صنعتی امیرکبیر	۲۰۱-۳۰۰
	دانشگاه تهران	۳۰۱-۴۰۰		دانشگاه تهران	۷۶-۱۰۰			دانشگاه صنعتی اصفهان	۲۰۱-۳۰۰
	دانشگاه تهران	۳۰۱-۴۰۰		دانشگاه تهران	۷۶-۱۰۰			دانشگاه علم و صنعت	۲۰۱-۳۰۰
	دانشگاه تهران	۳۰۱-۴۰۰		دانشگاه تهران	۷۶-۱۰۰			دانشگاه تهران	۲۰۱-۳۰۰
مدیریت	دانشگاه تهران	۴۰۱-۵۰۰		دانشگاه تهران	۷۶-۱۰۰			دانشگاه تهران	۲۰۱-۳۰۰
	دانشگاه تهران	۴۰۱-۵۰۰		دانشگاه تهران	۷۶-۱۰۰			دانشگاه تهران	۲۰۱-۳۰۰
	دانشگاه تهران	۴۰۱-۵۰۰		دانشگاه تهران	۷۶-۱۰۰			دانشگاه تهران	۲۰۱-۳۰۰
	دانشگاه تهران	۴۰۱-۵۰۰		دانشگاه تهران	۷۶-۱۰۰			دانشگاه تهران	۲۰۱-۳۰۰